

V několika předchozích výročních zprávách uveřejněných v „Těšínsku“ jsme vždy úvodem informovali o právním postavení Muzea Těšínska (dále jen MT), jeho zřizovateli, pobočkách apod. Vzhledem k tomu, že se tento stav nemění, zůstane tentokrát pouze u sdělení, že naše muzeum nadále pracuje jako jedno z krajských muzeí a jeho zřizovatelem je Moravskoslezský kraj, který také z podstatné části zajišťuje činnost muzea finančním příspěvkem. Můžeme konstatovat, že odborné muzejní činnosti byly zřizovatelem i veřejností i v roce 2012 hodnoceny velmi kladně, některé výstavy, akce a zejména publikační výstupy lze bez obav zařadit mezi nadstandardní (viz dále). Co ale poznamenalo vnitřní život MT v roce 2011 negativně, byla poměrně závažná kontrolní zjištění, týkající se vedení účetnictví, která vedla v závěru roku mj. k řadě zásadních organizačních a personálních opatření, vypracování řady nových směrnic, týkajících se hospodaření organizace, vedení účetnictví a vnitřního kontrolního systému organizace a také k téměř kompletní obměně personálu ekonomického oddělení. V závěru roku nastoupila do pozice vedoucí ekonomického oddělení Marcela Dudová, jež nahradila Markétu Waloszakovou, hlavní účetní se stal Patrik Karpeta a vedoucí provozního útvaru Naděžda Antalová. Nápravná opatření jsou poměrně razantní a rozsáhlá. O negativních zjištěních se nikdy nepíše lehce, nicméně věřím,

že změny povedou k zajištění stabilního ekonomického zázemí, potřebného pro vlastní odbornou muzejní práci. Nemůžeme si dovolit, aby po léta budovaný pozitivní obraz MT v očích odborné i laické veřejnosti pokazila opakující se pochybení účetních a negativní kontrolní zjištění.

1. Výstavní činnost

Hlavní přínos výstavní činnosti spočíval zejména v prezentaci vývoje Těšínského Slezska a nejrůznějších oborů lidské činnosti. Snahou zaměstnanců MT je podíl na růstu osobní kultury člověka i kultury prostředí, které jej obklopuje. Prezentace sbírky MT, výsledků vědecko-výzkumných aktivit a mezinárodní spolupráce formou společných česko-polských a česko-slovenských výstav patřila a patří k prioritám muzea.

V roce 2011 proběhlo ve všech výstavních sálích MT celkem 26 výstav. Z tohoto vysokého počtu bylo nově připraveno a realizováno 20 výstav, pět výstav bylo převzato z jiných institucí, šest výstav bylo připraveno v závěru roku a budou ukončeny až v průběhu roku 2012. Ke stálým expozicím ve výstavních sálích v Karviné, Jablunkově, Orlové, Českém Těšíně, Památníku Žilvonické tragédie v Havířově-Životicích přibyla další v Petřvaldě. Z výčtu je zřejmé, že převahu si udržely výstavy vlastní, autorské, které byly připraveny odbornými pracovníky muzea. Přímé náklady na realizaci výstav MT činily 307 000 Kč,

Vernisáž výstavy
Dotkni se přírody
ve Výstavní síni
v Karviné-Fryštátě,
zleva Zbyšek Ondřeka,
Ilona Pavelková,
Jiřina Pavlíková a zcela
vpravo Dana Karpetová,
13. října 2011,
foto Radim Jež

Bílý groš,
Václav III. Adam, 1560,
mincovna Těšín, mincmistr
Hans Enders, průměr
22,5 mm, Ag, váha 1,82 g,
foto Martin Krůl

dalších 228 000 Kč pak bylo vydáno v rámci mezinárodního česko-polského projektu *Dvě města – jedna tradice / Dwa miasta – jedna tradycja*. V rámci projektu spolufinancovaného EU prostřednictvím euroregionu Těšínské Slezsko bylo společně s partnerským Muzeem Śląska Cieszyńskiego v polském Těšíně připraveno a realizováno šest výstav a expozic: *Franciszek Świder, Zašlá sláva chladných zbraní, Tradice hornictví, Archeologické nálezy vrcholného středověku, Národopisná pracovnice Jiřina Králová a Panská sídla na Těšínsku*.

Jedním z výsledků spolupráce se slovenskými kolegy – s Oravským muzeem Pavla Orságha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne – byla putovní výstava *Juraj Tranovský – posol piesňovej kultúry*. Výstava byla nejprve prezentována na Slovensku – v Dolném Kubíně a v Liptovském Mikuláši – a následně byla představena 28. dubna 2011 ve Výstavní síni v Karvině za účasti mnoha významných hostů včetně evangelického biskupa Jana Wacławka.

Významným počinem bylo zpřístupnění nové stálé **expozice Tradice hornictví** v Technickém muzeu v Petřvaldě. Její realizací jsme vyšli vstříc všem zájemcům o hornickou problematiku, historii, tradice i současný vývoj. Hornické řemeslo je spjato s regionem již od poloviny 18. století. Dokládá to několik set vystavených předmětů v expozici jako např. staré hornické nářadí, důlní lampy, záchranářské přístroje, hornické uniformy, fotografie, archivní materiály z činnosti hornických spolků i hornických kapel nebo vybavení domácností hornických kolonií z období první republiky. Expozice byla veřejnosti poprvé představena 29. listopadu 2011.

V koncepci výstavní činnosti našeho muzea jsou již řadu let zakotveny výstavní projekty, které jsou programově orientovány na skupiny návštěvníků s určitými zdravotními handicapem a které jsou realizovány díky finanční podpoře Moravskoslezského kraje. V tomto roce byl připraven výstavní projekt s názvem *Dotkni se přírody*.

Nástolec, mísa z růžového
hutně tvarovaného skla
s kovovou montáží,
přelom 19. a 20. století,
foto Martin Krůl

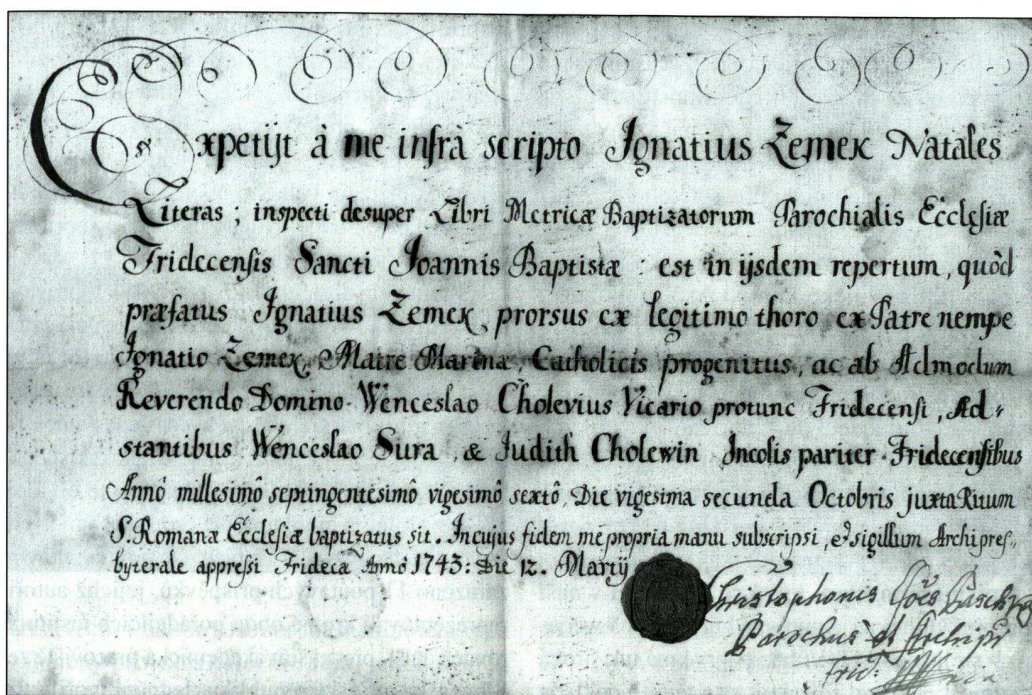
Přírodovědná výstava představuje vybrané aspekty přírody především z rostlinné a živočišné říše, umožňuje seznámit se s některými zajímavostmi přírody pomocí hmatu, čichu, zraku a sluchu. Je vybavena audio pomůckami, texty i v Braillovu písmu a dalšími speciálními prvky, díky nimž ji každý návštěvník plně prožije. Výstava zároveň působí na environmentální výchovu dětí a mládeže.

V průběhu roku 2011 navštívilo **muzejní expozice a výstavy celkem 35 054 platících návštěvníků** (z toho bylo 20 332 dětí a mládeže a 14 722 dospělých) a **8 994 neplatících**. Obraz návštěvníckého zájmu o výstavy dokresluje ještě **2 451 osob**, které navštívily výstavy MT uspořádané mimo jeho prostory. Dlouhodobě poutá největší zájem Archeopark v Chotěbuzi-Podoboře s 15 298 návštěvníky (z toho 8 983 dětí a mládeže a 6 315 dospělých). Rostl počet polských návštěvníků, někdy i celých skupin, proto z pěti průvodců dva provázeli i v polském jazyce. Celková **návštěvnost Archeoparku** za uplynulých šest sezon činí **92 359 návštěvníků**. Věřím, že zájem v následujících letech podpoří nově vybudovaný objekt – polozemnice, která byla zkolaudována v závěru roku a v květnu 2012 bude otevřena pro veřejnost. Za vlajkovou loď návštěvnosti následují pobočky Musaion v Havířově a Výstavní síň v Karvině. Podrobný přehled o výstavách podává připojená tabulka.

2. Sbírkotvorná činnost

V průběhu roku 2011 byla získána do sbírky MT řada předmětů, které svou jedinečností její výpovědní a dokumentační hodnotu dále zvyšují. Sbírka je nezastupitelným zdrojem informací o historii, přírodě, životě obyvatel i politicko-spoločenských událostech na Těšínsku. V roce 2011 bylo nově získáno **787 kusů předmětů**, z toho 110 knihovních jednotek. Z nově nabytých přírůstků bylo 356 kusů získáno koupí. K 31. prosinci 2011 je v **CES Ministerstva kultury ČR evidováno již 205 728 kusů sbírkových předmětů** ve správě MT. Na nákup sbírkových předmětů bylo vynaloženo celkem 231 381 Kč, z toho na knihy 13 611 Kč.

K nejvzácnějším kusům, kterými se podařilo v roce 2011 obohatit sbírkový fond, patří unikátní soubor **mincovních platidel těšínských Piastovců**. K jedinečným nákupům z minulého roku patří raritně se vyskytující, a tudíž velmi cenná ražba těšínského knížete Václava III. Adama z roku 1560. Jde o tzv. bílý groš, jehož avers nese těšínskou korunovanou orlici, na reversu je znázorněna postava sv. Mikuláše s berlou a knihou a osobním heslem knížete *Požehnání Páně obohacuje*. Neméně zajímavou mincí je tříkrejcar jeho syna, knížete Adama Václava, z roku 1612, kterou

Kryštof Jan Paška (1701–1762), frýdecký arcikněz a farář v letech 1739–1762, vydává potvrzení o křtu pro Ignáce Zemka, syna Ignáce a Mariny Zemkových, který byl pokřtěn ve farním kostele sv. Jana Křtitele ve Frýdku 22. října 1726 farním vikářem Václavem Cholevou, foto Radim Jež

razil v těšínské mincově mincmistr Hans Rundt. Do kolekce upomínkových předmětů k uzavření tzv. Těšínského míru, kterým byl 13. května 1779 ukončen válečný konflikt mezi královnou Marií Terezií, pruským panovníkem Fridrichem II., saským kurfiřtem a polským králem Augustem II. i řadou evropských velmocí, náleží dvě stříbrné medaile oslavující tuto významnou událost.

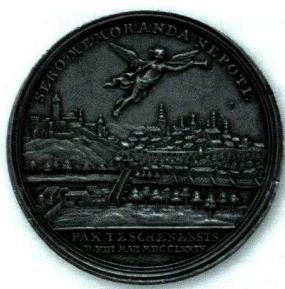
Mezi dalšími získanými předměty zaujme soubor ze **skočovského fotoateliéru Syjud**, který působil od 20. let 20. století. Součástí souboru je několik skleněných negativů, dokládajících stav mnohdy dnes již neexistujících interiérů a exteriérů kostelů, veřejných i soukromých objektů z měst a obcí převážně polské části Těšínského Slezska. Fond dokumentů byl v roce 2011 doplněn o více než stovku nových přírůstků, z nichž k nejvýznamnějším patří **dvě potvrzení o křtu a tři výuční listy kloboučnického cechu v Těšíně** z let 1743–1806. Díky grantu Ministerstva kultury se rovněž rozrostla sbírka keramických děl. Jedná se o ukázky aktuální tvorby současných umělců (betlémy, nádobí, plastiky), které dokreslují celkovou pestrost a bohatost regionálního výtvarného života. Do fondu dopravních prostředků bylo zakoupeno dámské kolo zn. Z z roku 1925 s původním koženým sedlem, svítilnou a zvonkem. Nákupem stolní kovové sady na vajíčka, kazetou se stříbrnými přibory zn. K&Co, Alpaca Silber, porcelánovou jídelní soupravou zn. Pirkenhammer, typ A, kávovým servisem zn. Fürstenberg a jinými bylo dokumentováno i dobové vybavení domácnosti z počátku minulého století. Z řady textilií upoutá svým původem ručně zhotovený žaket z roku 1930, jenž nosil úředník Třineckých železáren Ferdinand Kyjonka.

3. Restaurování a ochrana sbírek

Nedílnou součástí muzejních činností je péče o sbírkové předměty. Ta je realizována prostřednictvím preventivní a zásahové konzervace a restaurátorských zákroků. Muzeum věnuje ochraně sbírkových předmětů mimořádnou pozornost. V uplynulém roce bylo **zkonzervováno a zrestaurováno 1 161 sbírkových předmětů**. Z rámce běžné konzervace a přípravy sbírkových předmětů vybočovala v loňském roce náročná konzervace několika set sbírkových předmětů, které byly následně instalovány v Technickém muzeu v Petřvaldě v nové stálé expozici. Neméně významnou byla i konzervace a příprava sbírkových předmětů určených pro výstavu uspořádanou u příležitosti 90. výročí založení Gymnázia v Českém Těšíně. Díky finančním prostředkům získaným od Ministerstva kultury v rámci programu *Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví* mohl být zrestaurován portrét Georga Ernsta von Nettelhorse z roku 1747 pocházející ze zámecké galerie v Ropici (restaurátorské práce provedla akademická malířka Romana Balcarová z Opavy).

4. Muzejní knihovna Silesia

Rok 2011 probíhal v knihovně ve znamení **organizace celostátního 35. semináře knihovníků muzeí a galerií ČR při AMG**, který se uskutečnil ve dnech 6.–8. září 2011 v Českém Těšíně. Odborný program semináře byl rozdělen do tří základních bloků – Koncepce rozvoje knihoven České republiky na období 2011–2014, Digitalizace v muzejních a galerijních knihovnách, a Sbírkové fondy v muzejních knihovnách. Vysoce aktuální témata přiblížili účastníkům přední

Medaile k uzavření
Těšínského míru
13. května 1779,
medailér J. L. Oexlein,
průměr 45 mm, Ag,
váha 21,83 g,
foto Martin Krůl

odborníci v problematice knihovnictví a zástupci ústředních institucí. Semináře se zúčastnilo více než 100 osob, mj. i zahraniční hosté z Polska a Slovenska. Na semináři byly navázány nové kontakty, řada účastníků se dohodla na vzájemné a mezinárodní spolupráci. Kompletní organizaci této významné akce zajistila Gabriela Chromcová, která se také jako zástupkyně Moravskoslezského kraje v Knihovnické komisi Asociace muzeí a galerií ČR zúčastnila odborného zájezdu do knihoven Jižního Tyrolska. Zájezd byl organizován Sdružením knihoven České republiky a Jihočeskou vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích a byl tematicky zaměřen na návštěvu klášterních, univerzitních a zemských knihoven.

Mezinárodní projekt *Juraj Tranovský – posol piesňovej kultúry* zahrnoval odborné zpracování **soupisu tranoscian**, která se nacházejí v naší muzejní knihovně. Soupis byl umístěn na webových stránkách MT. Vůbec poprvé má tak široká veřejnost možnost seznámit se s těmito poklady ve fondech Knihovny Silesia moderní formou.

Knihovní fond se v roce 2011 **rozšířil o 226 titulů**, z toho 110 bylo zařazeno do sbírkového fondu a 116 do odborného. Celkem bylo vypůjčeno 4 703 knih včetně 3 101 prolongací. Průběžně byly jmenně a věcně zpracovány nové přírůstky knihovního fondu, pokračovala retrospektivní katalogizace. V roce 2011 bylo takto zpracováno 440 svazků. K 31. prosinci 2011 obsahoval **elektronický knihovní katalog 10 106 titulů a celkový počet fondu představoval 28 242 knihovních jednotek**.

5. Výzkum, vědecké konference a projekty

Výzkumné aktivity odborných pracovníků se v minulém roce podařilo prezentovat na řadě akcí. Již ve druhém lednovém týdnu vystoupila

Gabriela Chromcová a Radim Jež se svými příspěvky v rámci semináře *Juraj Tranovský – posol pieňovej kultúry*, jímž společný slovensko-český již zmiňovaný projekt vyvrcholil. Všechny příspěvků, které byly tematicky spjaty se životem, dílem a odkazem velkého těšínského rodáka, teologa a básníka, bude vydáno tiskem ve sborníku Oravského muzea.

S toutéž institucí byla 7. září 2011 v prostorách rytířského sálu Oravského hradu uspořádána jednodenní mezinárodní vědecká konference s názvem *Kurucké vojny a ich odkaz v histórii, kultúre a umení*. Celodenní akce přenesla účastníky i stovku posluchačů v čase o několik staletí zpět. Náplní konferenčního jednání bylo období 17.–18. století a problematika protihabsburských stavovských povstání v Uhrách. Do programu bylo zařazeno 11 poutavých příspěvků, jejichž autoři reprezentovali kromě obou pořádajících institucí rovněž další, především akademická pracoviště ze Slovenska a České republiky. Jednání tvořily tři tematické celky, v nichž se posluchači obeznámili nejen s vojenskými, ale i hospodářskými a náboženskými aspekty tzv. kuruckých válek, jejichž dopad se neomezil pouze na území Slovenska, ale zasáhl velmi citelně také sousední regiony Moravy, Slezska a Polska. Příjemné a obohacující odborné setkání zpestřila vernisáž stejnojmenné výstavy, která byla instalována v působivých prostorách Oravského hradu.

Se slovenskými partnery jsme v rámci mezinárodního projektu *Šance – Valy, spoločná história plná tajomstiev* pokračovali v systematickém výzkumu raně novověkých opevnění Jablunkovského průsmyku, jenž nejen odděloval Slezsko od tehdejších Uher, ale stal se rovněž pojítkem k vytváření barvitě historie. Za MT na výzkumném úkolu pracoval Martin Krůl, který studoval písemné prameny ve vídeňských

Vernisáž výstavy v prostorách Oravského hradu, která byla uspořádána jako doprovodný program ke konferenci *Kurucké vojny a ich odkaz v histórii, kultúre a umení*, zleva Jan Al Saheb (MT), Iveta Floreková (Oravské múzeum), Jiří Brňovják (Ostravská univerzita), Mária Jagnešáková (Oravské múzeum) a Miloš Jesenský (Kysucké múzeum), 7. září 2011

Kamenná pícka ze střední doby hradištní (9. století) v sondě na akropoli, Chotěbuz-Podobora, foto Ondřej Tůma

archivech. Podobný záměr má v minulém roce zahájený projekt *História spája*, jehož řešiteli jsou Kysucké muzeum v Čadci, MT a Povážské muzeum v Žilině. Tým odborníků z uvedených institucí za účasti několika externích spolupracovníků bude formou konference a kolektivní monografie sledovat vývoj šlechty v příhraničních oblastech Slovenska, Slezska, Moravy a Polska od středověku do současnosti.

O poznatcích z archeologických výzkumů a následné výstavbě nejnavštěvovanější pobočky MT – Archeoparku v Chotěbuzi-Podoboře – referoval Ondřej Tůma (spolu s pracovnící Archeologického ústavu AV ČR Janou Gryc) v jihopolské Trzczenici, kde na místech pravěkého a raně středověkého hradiska vzniká obdobná turistická atrakce, jakou je u nás Archeopark. Ze sympozia s názvem *Skanseny archeologiczne i archeologia eksperymentalna szansą na rozwój turystyki*, které pořádalo Muzeum Podkarpackie v Krosně, bude vydán sborník.

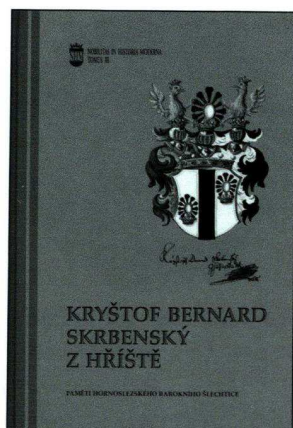
Své zastoupení mělo MT i na dvoudenním odborném semináři *Po stopách zdraví a nemoci člověka a zvířat I*. K historii a současnosti medicíny, farmacie a veterinárního lékařství, konaném v Technickém muzeu v Brně, kde své dlouholeté výzkumy prezentovala Ilona Pavelková, či na již tradičním setkání *Zelená města – města budoucnosti*. Kvetoucí sídla v srdci Evropy v Havířově, kde vystoupila Jiřina Pavlíková, a např. na konferenci *Šw. Florian na Śląsku* konané v Ratiboři za účasti Wiesławy Branné.

V roce 2011 MT realizovalo 14 archeologických akcí a společně s Archeologickým ústavem AV ČR v Brně pracovníci pokračovali v dlouhodobém systematickém výzkumu v Chotěbuzi-Podoboře. Pod vedením archeologa MT Ondřeje Tůmy bylo realizováno 12 odborných archeologických dohledů většinou s negativním zjištěním. Dohledy byly prováděny v katastrech obcí

Bludovice, Bystřice, Dětmárovice, Kopytov, Návsí, Orlová, Petrovice, Třanovice, Třinec a Záblatí. Vlastní **záchranný archeologický výzkum** probíhal v době od 14. září do 10. listopadu na lokalitě Karpentná-Zamčisko. Zde byla v rámci záchranného archeologického výzkumu předcházejícího výstavbě silnice I/11 Oldřichovice–Bystřice zkoumána vrcholně středověká tvrz. Vzhledem k nedořešeným majetkoprávním záležitostem na straně investora byla realizována pouze první etapa výzkumu a bádání bude pokračovat na jaře 2012. Výzkumem byly zachyceny výrazné shluky kamenů, pravděpodobně se může jednat o pozůstatky kamenných konstrukcí. Z movitých nálezů to byly především fragmenty keramiky jak středověké, tak i mladší, železný hrot šípů do kuše, množství železných hřebů, uhlíky, fragmenty skla i novověké mince.

Jako každý rok pokračoval systematický archeologický výzkum na hradisku v **Chotěbuzi-Podoboře**. Výzkum probíhal od 16. května do 29. srpna 2011. Otevřeny byly dvě sondy – na akropoli a prvním předhradí. Sonda na akropoli hradiska předcházela výstavbě rekonstrukce slovanského obytného objektu (zahloubené chatě). Menší sonda na prvním předhradí navazovala na výkop z předešlé sezóny. Výzkumem bylo zachyceno několik zajímavých situací, především se jednalo o slovanskou kamennou pec z 9. století zjištěnou na akropoli a několik halštatských objektů, v jejichž obsahu byl pozoruhodný zvláště hojný výskyt tyglíků s nataveninami kovů. Technikou plavení bylo získáno také množství spálených zrn, zejména obilovin, ale i např. švestka či hrách nebo bob. Mezi nejčastější nálezy patřily fragmenty keramických nádob, jichž bylo získáno odhadem řádově několik tisíc.

V rámci specializace tzv. Pověřeného regionálního odborného pracoviště Ministerstva kultury ČR pro péči a uchování tradiční lidové kultury

v Moravskoslezském kraji rozvíjí etnografky Wiesława Branna a Eva Hovorková další výzkum v oblasti dokumentace uchování tradičních forem **lidové kultury** se zaměřením na činnost folklorních souborů, sledování lokálních specifíků stravy či různých druhů festivit. Ve spolupráci s Jiřinou Pavlíkovou pokračovalo řešení projektu Ministerstva kultury **Tradiční lidová řemesla**, jenž je tentokrát určen na postižení tvorby regionálních keramiků.

6. Ediční a publikační činnost

Uplynulý rok byl v této oblasti pro MT v jeho více než 60leté historii vsutku rekordní, neboť se jako vydavatel či spoluvydavatel podílelo na devíti titulech, jejichž celkový rozsah činil 1 343 tiskových stran. K nim je nutné připočítat ještě publikaci s názvem **Kryštof Bernard Skrbenský z Hříštie. Paměti hornoslezského barokního šlechtice**, jež vyšla ve spolupráci s Filozofickou fakultou Ostravské univerzity a Zemským archivem v Opavě na přelomu let 2010 a 2011 v rámci ediční řady *Nobilitas in historia moderna*. Na kritickém zpřístupnění *Knihy pamětí*, pramene mimořádné dokumentární hodnoty (nejen) pro dějiny Těšínského knížectví 17. století uloženého v Rakouské národní knihovně ve Vídni, se podíleli Jan Al Saheb (MT), Jiří Brňovják (Ostravská univerzita), Karel Müller a Jiří Stibor (oba Zemský archiv v Opavě).

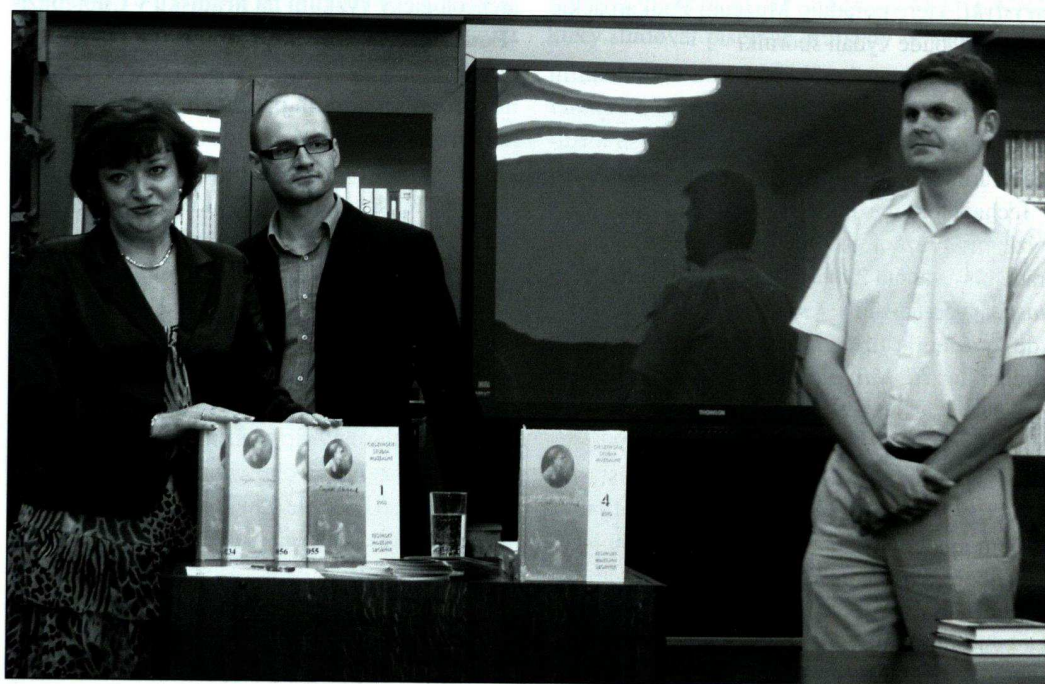
Mezi nejnosnější výsledky dlouhodobé spolupráce MT s Muzeem Śląska Cieszyńskiego patří vydávání **Těšínského muzejního sborníku / Cieszyńskie Studia Muzealne**. Již čtvrtý svazek přinesl na bezmála 400 stranách obsahově různorodé a informačně velmi hodnotné příspěvky psané v češtině, polštině a němčině se zaměřením

na hmotnou kulturu Těšínského Slezska a přilehlých oblastí od pravěku do současnosti. Přispěli do něj odborníci z řady institucí jak českých (Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě, Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Břeclav, Moravské zemské muzeum v Brně, Archeologický ústav AV ČR v Brně, Arcidiecézní muzeum Olomouc) a polských (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), tak i německých (Heinrich Heine Universität Düsseldorf). Za MT své dlouhodobé výzkumné záměry prezentovali Jan Al Saheb, Martin Krůl, Ilona Pavelková, Radim Jež a David Pindur, přičemž posledně dva jmenovaní byli rovněž redaktory tohoto svazku.

V podobě dvou kolektivních monografií byly v průběhu minulého roku široké veřejnosti zpřístupněny referáty, které zazněly na konferencích s názvem **Český Těšín 1920–1989 (k 90. výročí vzniku města)** pořádaných MT a Slezskou univerzitou v Opavě. V první publikaci s podtitulem **Vznik a výstavba města v meziválečném období** bylo zařazeno 14 studií, jež přináší nové poznatky k necelým dvěma desetiletím vývoje samostatného sídelního, hospodářského a administrativního centra na hranicích nově vzniklých států. Druhý díl pak nese podtitul **Válečné a poválečné osudy města**, čímž obsahově navazuje na danou problematiku a je chronologicky vymezen lety 1938–1989. Proměny vnitřního vývoje (samospráva, spolkový a kulturní život) Českého Těšína jsou zasazeny do nezbytného širšího rámce politických dějin, takže publikace podává vcelku ucelený pohled na genezi této destinace ve sledovaném období.

Dalším výstupem z mezinárodní vědecké konference, na jejíž přípravě se podílelo MT

Prezentace čtvrtého svazku *Těšínského muzejního sborníku* ve Státním okresním archivu Karviná, zleva Irena Hajzlerová, Radim Jež a David Pindur, 28. června 2011, foto Lenka Bichlerová

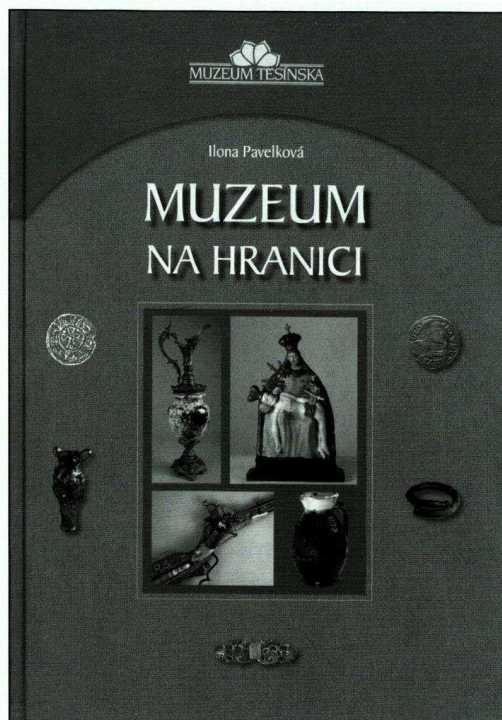
s Oravským muzeem P. O. H. v Dolnom Kubíně, je publikace *Kurucké vojny a ich odkaz v histórii, kultúre a umení / Kurucké války a jejich odkaz v historii, kultuře a umění*. Zájemci v ní naleznou 11 příspěvků vztahujících se k problematice tzv. kuruckých válek. Kniha přináší zajímavé a pro českého čtenáře nepříliš známé informace o průběhu bojů na území dnešního Slovenska a příhraničních oblastí Moravy, Slezska a Polska, avšak věnuje se rovněž dopadům těchto událostí v oblasti hospodářských, sociálních i kulturních dějin. Za MT do kolektivní monografie přispěl Jan Al Saheb, jenž byl rovněž spolueditorem, Martin Krůl a David Pindur se studii o zabezpečení moravských a slezských hranic, významu opevňovacích systémů v oblasti Jablunkovského průsmyku či podrobnou analýzou průběhu, následkům a reflexe kuruckého vpádu do Bílska v roce 1682.

Jako připomínku 90. výročí otevření turistické chaty na *Prašivé* připravili odborní pracovníci MT ve spolupráci s Klubem českých turistů stejnojmennou knihu, jež poskytuje populárnější formou s četným barevným obrazovým doprovodem základní přehled informací o tomto významném beskydském vrcholu v širších souvislostech. Představeny jsou přírodní poměry, valašská kolonizace, poutní kostel sv. Antonína Paduánského na Prašivé, počátky organizované turistiky na Těšínsku, okolnosti výstavby chaty na Prašivé a její další osudy, nechybí ani prezentace současné činnosti Moravskoslezské oblasti KČT.

Velký ohlas širokého okruhu čtenářů a příznivců MT zaznamenala rovněž bezmála stostránková brožovaná publikace Davida Pindura s názvem *Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku*, kterou vydalo MT pro Římskokatolickou farnost Frýdek. Důkladnější připomenutí historie a současného stavu jednoho z nejvýznamnějších poutních míst ve Slezsku, jež je spjata s milostnou sochou Panny Marie Frýdecké z roku 1665, je zajištěno i pro vzdálenější turisty a zájemce o místní realie, neboť je brožura dostupná i v anglické, německé a polské jazykové mutaci.

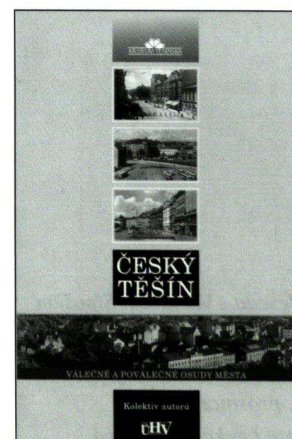
K již zmíněné výstavě *Franciszek Świder* byl vydán česko-polský katalog, v němž Kateřina Stenclá představila výběr z rozsáhlé tvorby tohoto karvinského rodáka, malíře, grafika a sochaře, jenž je mj. autorem sugestivní plastiky *Matka* (1949), umístěné v Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích. V katalogu čtenář nalezne kromě množství ilustračního materiálu i základní faktografii a bibliografii.

Na samém sklonku uplynulého roku vyšla výpravná publikace o historii a aktivitách MT s výstižným názvem *Muzeum na hranici*. Její autorka, historička MT Ilona Pavelková, na základě řady svých dílčích studií připravila

monografii, v níž se v několika kapitolách věnuje představení muzejních tradic v Těšínském Slezsku, vzniku a vývoji muzea v Českém Těšíně od roku 1948 do současnosti, jeho různorodým a nezastupitelným aktivitám v oblasti ochrany a uchovávání hmotných památek naší minulosti, bohaté osvětové, publikační a výstavní činnosti i doprovodným programům pro děti, mládež a dospělé. Výrazný akcent je přitom kladen na přehled výstav ve všech pobočkách MT v uplynulém desetiletí, jenž je prezentován formou komentovaného katalogu s množstvím barevných fotografií. Kniha, jež byla financována Moravskoslezským krajem v rámci Programu rozvoje muzejnictví, má návštěvníkům a všem zájemcům o kulturní a vlastivědné dění v tomto cípu Slezska ukázat pestrou nabídku služeb a činností MT – muzea na hranici.

Kromě výše uvedené bohaté publikační produkce vycházející v roce 2011 pod hlavičkou MT se jeho odborní pracovníci podíleli na několika dalších knihách, kolektivních monografiích či příležitostných tiscích. Jedním z těchto počínů je např. publikace Radima Ježe a Davida Pindura *Obrázky z dějin Petřvaldu*, kterou vydalo Muzeum Śląska Cieszyńskiego v rámci společného projektu města Petřvald a polské Jasenice. V podstatě se jedná o obrazovou kroniku, v níž jsou na unikátních pohlednicích, fotografiích a dalších dokumentech zachyceny nejdůležitější okamžiky z petřvaldské historie až do roku 1955, kdy byl povýšen na město. Oba uvedení historikové se spolu s Janem Al Sahebem autorsky podíleli i na obsáhlé kolektivní monografii *Šlechtic v Horním Slezsku / Szlachcic na Górnym Śląsku*, jež se stala výstupem z mezinárodní vědecké

konference pořádané v Těšíně na podzim 2009 Centrem pro hospodářské a sociální dějiny při katedře FF Ostravské univerzity, Slezskou univerzitou Katovice a MT. Radim Jež a David Pindur rovněž spolupracovali na katalogu k výstavě *Paměť Slezska (Památky a pamětové instituce českého Slezska v 16. až 19. století)*, kterou za přispění mnoha institucí (mj. i MT) pořádalo v posledních dvou měsících uplynulého roku Slezské zemské muzeum v Opavě. Součástí kolektivní monografie *Mezi Martem a Memorii (Prameny osobní povahy k vojenským dějinám 16.–19. století)* připravovanou FF Univerzity Pardubice se stala kapitola Jana Al Saheba, v níž sledoval události patnáctileté války v Uhrách ve světle korespondence olomouckých biskupů. V neposlední řadě je nutné zmínit přínos etnografek Wiesławy Branné a Evy Hovorkové, které se podílely na zpracování katalogu s názvem *Folklórné skupiny a súbory Kysúc a Těšínska*, jenž vznikl v rámci úzké spolupráce MT s Kysuckým muzeem v Čadci jako výstup z projektu *Tradičné zvykoslovia u nás a u susedov*. Výsledky výzkumů odborných pracovníků obdobně jako i v minulých letech pravidelně zaplňují stránky recenzovaných i nerecenzovaných periodik tuzemských i zahraničních vědeckých a osvětových institucí, z nichž výběrově uvedme např. *Historica Olomucensia*, *Hlasy Muzea ve Frenštátě p. R.*, *Práce a studie Muzea Beskyd*, *Sborník státního okresního archivu Frýdek-Místek*, *Slezský sborník* a *Věstník Asociace muzeí a galerií ČR*.

Opomenout nemůžeme rovněž kontinuitu vydávání recenzovaného neimpaktovaného **vlastivědného čtvrtletníku Těšínsko**. Pod odborným dohledem redakce a redakční rady a za přispění

mnoha nezávislých odborníků se podařilo na stránkách 54. ročníku publikovat 38 příspěvků (z toho 14 recenzovaných) od 32 autorů. Nahlédneme-li do obsahu jednotlivých čísel, zjistíme, že obsahová skladba byla nadmíru pestrá – zastoupeny byly články z oblasti historie se širokým časovým záběrem od počátku raného novověku po dnešek, archeologie, zoologie a botaniky. Nechyběly rovněž recenze a zprávy o literatuře a různá drobná, avšak zajímavá sdělení.

7. Klub Muzea Těšínska

Klub Muzea Těšínska (dále KMT) zahájil svou činnost v lednu 2010. Sdružuje příznivce historie a zájemce o vlastivědu kraje, připravuje pro ně odborné přednášky, exkurze a další aktivity. Členství v KMT nabízí i řadu výhod (například snížené vstupné, poloviční cenu za publikace z produkce MT aj.). Dvouletá existence klubu potvrzuje jeho významný podíl na neustálém zvyšování zájmu veřejnosti o veškeré činnosti MT, zejména v oblasti popularizace vlastivědného bádání.

Za loňský rok bylo v KMT uspořádáno **17 přednášek** s celkovou návštěvností 343 osob. Témata přednášek jsou velmi pestrá (např. *Přehradý a jejich vliv na přírodu*, *Obecní kronikářství na současném Těšínsku*, *Trosečnickem v drsné přírodě*, *Černobylská tragédie*, *Těšínsko ve víru válečných konfliktů v 17. století*, *O víně v Těšíně*, *Šlechta Těšínského knížectví na prahu raného novověku*) a pokrývají celé zájmové spektrum návštěvníků. Velké oblíbené se těšily i exkurze. V roce 2011 byly uspořádány **čtyři exkurze**, kterých se zúčastnilo 119 osob. V jejich rámci bylo

Beseda s Václavem Šipošem
v KMT na téma *Karikatury*
aneb jak bych to chtěl,
1. prosince 2011,
foto Lenka Bichlerová

*Za Slovaný s baterkou,
noční prohlídka Archeoparku
s programem Skupiny
historického šermu Tizon,
27. srpna 2011,
foto Lenka Bichlerová*

navštíveno Muzeum Śląska Cieszyńskiego v Těšíně, bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku, pivovar Radegast v Nošovicích či minipivovar U Koníčka ve Vojkovicích. V KMT proběhla **prezentace tří knih** za účasti 136 návštěvníků – *Listiny těšínských knížat renesančního věku*, *Těšínský muzejní sborník 4* a *Kryštof Bernard Skrbenský z Hříště*.

K velmi vydařeným akcím patřil *Muzejní jarmark*, na němž se rozdávala či za symbolickou cenu prodávala starší čísla časopisu *Těšínsko* a vyřazené publikace. Jarmark navštívilo kolem 500 osob. V průběhu roku byly v prostorách klubu realizovány fotografické výstavy *Prales Mionší*, *Krásna koní* a *Karikatury*. KMT pokračoval v zajištění přednášek pro Charitu Český Těšín, Domov pro seniory v Českém Těšíně a také pro střední školy. Celková návštěvnost 54 přednášek a akcí klubu činila 1 797 návštěvníků.

Vzrůstající počet členů klubu (k 31. prosinci 2011 KMT čítal 141 členů) a zvyšující se návštěvnost našich akcí si vynutily nové prostorové řešení, a proto se aktivity klubu ze stávající přednáškové místnosti v budově muzea na Pražské ulici v Českém Těšíně přesunuly do opravených prostor zrušeného Regionálního informačního centra při MT v budově na Hlavní třídě v Českém Těšíně, které ukončilo svoji činnost začátkem roku. V dubnu 2011 tak byly prostory zpřístupněny již jako sídlo KMT. V přední části jsou poskytovány informace o regionu Těšínska, jeho historii, vlastivědě a turistických cílech, je zde možné zakoupit publikace vydané MT i našimi partnery, drobné upomínkové předměty a mapy.

Druhá část byla upravena jako přednášková místnost s kapacitou více než 30 míst. V roce 2011 MT zprovoznilo nové webové stránky, na nichž se členové klubu i ostatní zájemci mohou informovat o programu, nebo mohou navštívit naše stránky na Facebooku.

8. Doplnkové aktivity, přednášková činnost

Výstavy a expozice MT jsou zpravidla doplněny řadou aktivit. Nedílnou součástí jsou doprovodné programy a pracovní listy k výstavám, připravené nejen pro žáky základních a středních škol, ale i pro širokou veřejnost. Pracovní listy, projekty a interaktivní koutky jsou samozřejmostí, zábavnou formou podporují vzdělávání dětských i dospělých návštěvníků. Školám jsou mnohdy připravovány programy a akce „na míru“ tak, aby vhodně doplňovaly výuku. Dlouholetá spolupráce kustodů s učiteli přináší své ovoce, osobně školy navštěvují, zasílají jim pozvánky a domlouvají se na vhodném způsobu prezentace výstavy či připravovaného programu.

Připravujeme přednášky našich odborných pracovníků zaměřené na historii, etnografii nebo archeologii. Pro gymnázium v Českém Těšíně byl v roce 2011 již tradičně zajištěn cyklus přednášek pro historický seminář, k úspěšným patřily např. přednášky „*Velcí těšínští Piastovci – Přemysl I. (1332/1336–1410), Kazimír II. (1449–1528), Václav III. Adam (1524–1579)*“; *Těšínsko v letech 1938–1945*; *Panská sídla na Těšínsku* nebo *Manželky těšínských Piastovců*. Muzeum nabízí rovněž besedy, projektové dny, workshopy,

Výstavba nové zemnice
v Archeoparku,
24. listopadu 2011,
foto Ondřej Tůma

komentované prohlídky apod. Z akcí roku 2011 vybíráme komentovanou prohlídku výstavy **Platím!**, akci **Karviná v pověstech** (444 návštěvníků), muzejní hodinu dějepisu (193), **Via duca-lis – knížecí cesta**, besedu o houbách (63), akci spojenou s výrobou domácího loutkového divadla (273), tvorbu loutek z papíru (664), **Tradiční zvyky velikonočních svátků aneb šmigrust na Těšínsku** (60), **Kytička pro maminku – výroba přáníčka ke Dni matek** (162), **Slezskou muzejní noc**, uspořádanou společně s dalšími muzei v českém Slezsku (259), prohlídku kostela Povýšení sv. Kříže v Karviné-Fryštátě spojenou s komentovanou procházkou zámeckým parkem a městskou památkovou zónou (44), přednášku **Umění šermu ve středověku** (81), slavnostní zahájení sezony na **Kotulově dřevěnce – Den řemesel** (385), **Zpívání na dřevěnce** za účasti lidové muziky Kamraci (68), slavnostní zahájení sezony v Archeoparku, výrobu ručního papíru, výuku drátkování, **Muzejní jarmark** (cca 500), představení Střední hotelové školy v Českém Těšíně spojené s přípravou a ochutnávkou jídel a nápojů (77), výrobu adventních věnců (103), exkurze s dětmi po Karviné na téma **Zázračná síla vody**. Z tradičních akcí jmenujme také **Jablunkovský džbánek** (167), **besedu o městě Orlové** (184), **polní mši ke cti sv. Václava** v Archeoparku (187), **besedu o historii a současnosti Karviné, vánoční jarmark řemesel v Havířově** (451), **pietní akt k výročí životické tragédie** (330) ad.

Jednotlivé pobočky MT dlouhodobě spolupracují s řemeslníky, folkloristy, pedagogy, lektory či zájemci o historii a chystají s nimi doprovodné programy. V loňském roce bylo

připraveno **ve všech pobočkách MT 273 akcí, z toho 74 přednášek**. Celková návštěvnost různých akcí činila **22 272 osob**.

9. Personální zajištění

Rozsáhlé spektrum činností se mohlo uskutečnit jen díky vzájemné spolupráci odborných muzejních pracovníků, kustosů a provozních a ekonomických pracovníků. K 31. prosinci 2011 pracovalo ve čtyřech odděleních celkem 50 zaměstnanců, z toho 23 s vyšším odborným a 17 s úplným středním vzděláním. Průměrný **přepočtený stav zaměstnanců** za rok 2011 byl **54,26 osob**. Průměrná **mzda** všech zaměstnanců muzea v roce 2011 činila **17 070 Kč** (prům. mzda v ČR 24 319 Kč), u vysokoškoláků to bylo 20 265 Kč.

Řada pracovníků zvyšuje svou odbornost dalším vzděláváním s cílem **získání vědecké hodnoty v daném oboru**, což výrazně přispívá k prestiži MT. V současnosti se jedná o pět studujících kolegů. Je potěšitelné, že o studium mají vážný zájem i další kolegové.

10. Ekonomické zajištění, provoz

Činnost MT byla v roce 2011 finančně hrazena především z příspěvku zřizovatele, a to ve výši 26 100 tis. Kč. Vlastní příjmy organizace, např. za vstupné, z prodeje zboží a služeb apod., dosáhly 1 943 tis. Kč. Další prostředky se MT podařilo získat z různých dotací a grantů. Celkové **výnosy organizace** tak činily **30 317 tis. Kč** a celkové **výdaje 30 178 tis. Kč**. Po provedené kontrole a následném nezávislém auditu hospodaření lze konstatovat, že MT dosáhlo v roce

2011 kladného výsledku svého hospodaření, a to ve výši 139 tis. Kč. Největší výdajovou položkou byly tradičně mzdové náklady, které činily 11 542 tis. Kč. Nejnákladnější investiční akcí roku 2011, hrazenou z vlastního investičního fondu muzea, byla **výstavba polozone v Archeoparku** v Chotěbuzi-Podoborě s celkovými náklady 931 tis. Kč. Dále byly

provedeny opravy střech, např. na depozitáři v Českém Těšíně v budově na Hlavní třídě, v budově na Pražské ulici byla provedena první etapa výměny oken a výměna všech svítidel. Jako každoročně bylo i v loňském roce provedeno chemické ošetření všech dřevěných staveb v Archeoparku a byla zajišťována pravidelná údržba dalšího svěřeného majetku.

Výstavní činnost Muzea Těšínska v roce 2011

VS v Českém Těšíně		
Stálá expozice:	<i>Obrázky z minulost Těšínského Slezska</i>	
Výstavy:	<i>Školství na Těšínsku – z českotěšínských školních lavic</i>	19. 10. 2010 – 20. 3. 2011
	<i>Z nových přírůstků Muzea Těšínska</i>	7. 4. 2011 – 26. 8. 2011
	<i>Panská sídla na Těšínsku</i>	6. 9. 2011 – 20. 11. 2011
	<i>Ten vánoční čas</i>	6. 12. 2011 – 5. 2. 2012
VS v Karviné		
Stálá expozice:	<i>Střípky z dějin Karviné</i>	
Výstavy:	<i>Poláci na Těšínsku / Polacy na Zaolziu</i>	2. 12. 2010 – 17. 4. 2011
	<i>Jiří Třanovský – posel písňové kultury</i>	28. 4. 2011 – 26. 6. 2011
	<i>Franciszek Świder</i>	14. 7. 2011 – 30. 9. 2011
	<i>Dotkni se přírody</i>	13. 10. 2011 – 4. 3. 2012
VS Musaion v Havířově		
Výstavy:	<i>České loutkové divadlo – historie a současnost</i>	18. 11. 2010 – 6. 3. 2011
	<i>Velké kouzlo malého zrnka</i>	22. 3. 2011 – 31. 5. 2011
	<i>Kultura stolování aneb jak se kdysi hodovalo</i>	16. 6. 2011 – 23. 10. 2011
	<i>Zašlá sláva chladných zbraní</i>	8. 11. 2011 – 11. 3. 2012
Památník životické tragédie v Havířově-Životičích		
Stálá expozice:	<i>Okupace a odboj na Těšínsku</i>	
Výstavy:	<i>Havířov před Havířovem</i>	5. 8. 2010 – 17. 7. 2011
	<i>Poláci na Těšínsku / Polacy na Zaolziu</i>	2. 8. 2011 – 15. 7. 2012
Technické muzeum v Petřvaldě		
Stálá expozice:	<i>Kouzelný svět tramvají</i>	
	<i>Tradice hornictví</i>	
Výstavy:	<i>Kočárky</i>	4. 11. 2010 – 20. 2. 2011
	<i>Nejsme na to sami aneb pomocníci v domácnosti</i>	3. 3. 2011 – 31. 8. 2011
	<i>Objevená krása aneb když restaurátor pracuje</i>	30. 9. 2011 – 31. 12. 2011
VS v Orlové		
Stálá expozice:	<i>Orlová – minulost i současnost</i>	
Výstavy:	<i>Platím!</i>	1. 2. 2011 – 22. 5. 2011
	<i>Národopisná pracovnice Jiřina Králová</i>	2. 6. 2011 – 30. 10. 2011
	<i>Archeologické nálezy vrcholného středověku na Těšínsku</i>	22. 11. 2011 – 30. 3. 2012
VS v Jablunkově		
Stálá expozice:	<i>Z minulosti Jablunkova a okolí</i>	
Výstavy:	<i>Ze života hmyzu</i>	14. 10. 2010 – 27. 2. 2011
	<i>Zdraví, štěstí, dlouhá léta</i>	10. 3. 2011 – 5. 6. 2011
	<i>Fotoklub Jablunkov se představuje</i>	14. 6. 2011 – 31. 8. 2011
	<i>Houby</i>	20. 9. 2011 – 31. 12. 2011
Výstavy realizované Muzeem Těšínska mimo prostory MT		
<i>Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Těšínského Slezska</i>	<i>Český Těšín – 90. výročí města</i>	21. 9. 2010 – 31. 12. 2011
<i>Gymnázium, Frýdecká 30, Český Těšín</i>	<i>Výstava k 90. výročí založení Gymnázia v Českém Těšíně</i>	červen 2011